

A miskolci zsidóság története

BETELEPÜLÉS

A zsidók Miskolcon a 18. század közepétől telepedtek le, főként Galíciából és a környező településekről érkezve. 1775-ben már 23 zsidó család élt a városban, saját rabbival és vallási közösséggel. A város kedvező fekvése és kereskedelmi lehetőségei miatt a zsidó családok gyorsan beilleszkedtek a helyi gazdasági életbe: üzleteket, műhelyeket és kereskedőházakat alapítottak. A 19. század közepére a közösség megerősödött, és Miskolc a régió egyik legjelentősebb zsidó központjává vált.

VIRÁGZÁS

A századfordulón, az 1900-as évek elején, Miskolc lakosságának már mintegy 20%-a zsidó polgár volt. A vallási élet két fő irányzata, a neológ és az ortodox hitközség, külön intézményrendszert alakított ki. Ekkoriban három zsinagóga és három jesiva működött Miskolcon, és Budapest után itt élt a legtöbb zsidó Magyarországon. A Kazinczy utcai zsinagóga, melyet 1863-ban szenteltek fel, ma is a város egyik legjelentősebb építészeti öröksége.

A közösség hozzájárulása kiemelkedő volt a város fejlődéséhez: Miskolc első kórházát és középiskoláját is a zsidóságnak köszönheti, a 19. század második felére pedig a zsidó polgárok már a város gazdasági, kulturális és társadalmi életének meghatározó szereplőivé váltak. A Weisz, Spitzer, Pollák, Klein és Schwarz családok ipari vállalataikkal, kereskedelmi házaikkal és jótékonyági tevékenységükkel jelentősen hozzájárultak Miskolc modernizációjához. A Pollák testvérek vas- és építőanyagkereskedése a város fejlődésének egyik motorja volt, míg a Weisz család a helyi borkereskedelem és vendéglátás terén szerzett országos hírnevet.

A szellemi és kulturális életben is számos kiemelkedő zsidó származású személyiség tevékenykedett. Rosenfeld Ignác, a híres miskolci főrabbi és tudós a 19. század végén a neológ irányzat országos tekintélyű alakja volt. Deutsch (Deák) Alfréd ügyvéd és lapszerkesztő a Miskolczi Napló alapítója volt, és fontos szerepet játszott a városi közélet modernizálásában. Spitzer Béla építész nevéhez több jelentős miskolci bérház és iskola tervezése fűződik, míg Weisz László, a 20. század első felében aktív iparos, a városi színház mecénásaként támogatta a kulturális életet.

TRAGÉDIA

A második világháború idején a miskolci zsidóságot – a többi hazai zsidó közösséghez hasonlóan – súlyos tragédia érte. 1944 tavaszán Miskolc lakosságának 13,5%-át tették ki a zsidó polgárok. Ekkor közel 10 000 embert zártak a miskolci gettóba. A deportálás a miskolci üvegyár (akkori téglagyár) területéről indult, ahol összesen 15 464 zsidó embert vagoníroztak be Borsod vármegye településeiről – közülük 10 500 miskolci polgár volt. A többségüket Auschwitzba hurcolták, ahonnan csak kevesen tértek haza.

ÚJJÁSZÜLETÉS

A háború után a túlélők újjászervezték a hitközséget, de a közösség már soha nem érte el korábbi létszámát. A kommunista korszakban sokan kivándoroltak, mások asszimilálódtak, ám a zsinagóga és a temetők megmaradtak az emlékezés helyeiként.

Ma a miskolci zsidó közösség kicsi, de élő: a Kazinczy utcai zsinagóga ismét a vallási és kulturális élet központja, a Mazsihisz Miskolci Hitközség rendszeresen szervez megemlékezéseket, kulturális programokat és oktatási rendezvényeket. Az Élet Menete eseményei, a Holokauszt Emlékkő, valamint a régi temetők mind arról tanúskodnak, hogy a zsidóság Miskolc történetének, gazdaságának és szellemi örökségének elválaszthatatlan része.

Fotó: Civertan, CC BY-SA 4.0,
forrás: Wikimedia Commons